

Kultur- och
fritidsnämnden

Yttrande över medborgarförslag - Bevara Fristadsreservatets kulturhistoriska värde

Förslag till beslut

Yttrandet godkänns och översänds till Kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Det har inkommit två likalydande medborgarförslag som enligt Kommunfullmäktige ska behandlas som ett ärende om att bevara Fristadsreservatet (Vapensmeden 1). Förslagen remitterades till Kultur- och fritidsnämnden för yttrande. Då det finns ett uppdrag hos kommunledningskontoret att ta fram ett förslag på framtida utveckling av området anser Kultur- och fritidsnämnden att medborgarförslagen ska ses besvarade.

Ärendebeskrivning

Det har inkommit två likalydande medborgarförslag som berör Fristadsreservatet (Vapensmeden 1). Medborgarförslagen vill att Kommunfullmäktige beslutar:

- Att Vapensmeden 1 bibehålls för all framtid i kommunal ägo samt att byggnaderna står kvar och restaureras.
- Att fastigheten får en användning som säkrar allmänhetens tillträde till området och byggnaderna.
- Att användningen inte leder till krav på stora ombyggnationer utan istället till upprustning och ett mått av återställande av sådant som skadats eller tagits bort
- Att slutresultatet ska bli en öppen anläggning med bevarad autenticitet där människor kan få en god inblick i hur en representativ del av Eskilstuna fristads bebyggelse, boende och verksamheter en gång såg ut.

Kommunfullmäktige beslutade vid sitt sammanträde den 28 april 2016 att de båda förslagen skulle behandlas som ett ärende. Medborgarförslagen remitterades till Kultur- och fritidsnämnden och Stadsbyggnadsnämnden. Yttrandet ska vara Kommunstyrelsen tillhanda senast den 5 oktober 2016.

Kultur- och fritidsnämndens synpunkter

Fristadsreservatet (Vapensmeden 1) bildades genom att Eskilstuna kommun köpte fastigheten 1970 och senare lät flytta dit ytterligare byggnader så att tomten bildade en väl bevarad gårdsmiljö från Fristadsepoken. Ursprungstanken var inte att Fristadsreservatet (som då omfattade kvarteren Vattenpasset och Vapensmeden, alltså inte bara tomten Vapensmeden 1) skulle bli ett museum, utan syftet var att bevara bebyggelsen. I gällande detaljplan från 1989 har fastigheten beteckning ”Q” (kulturreservat) och i planen sägs det att fastigheten ska stanna kvar i kommunens ägo. Anledningen till att området enligt planen ska vara kvar i kommunal ägo är dock att fastigheten rustas och nyttjandet får museal karaktär.

Området omfattas av anmälningsplikt enligt Kulturmiljölagen (1988:950) vilket innebär att förändringar i byggnaderna på ett sätt som väsentligt minskar dess kulturhistoriska värde ska anmälas till länsstyrelsen. Anmälningsplikt är inte detsamma som byggnadsminnesförklaring utan är en enklare form. Efter en anmälan om planerade förändringar som påverkar det kulturhistoriska värdet och dialog med fastighetsägaren om andra alternativ har Länsstyrelsen en månad på sig att fatta beslut om byggnaderna ska byggnadsminnesförklaras.

Det är Kommunstyrelsen som ansvarar för området i nuläget efter att Kultur- och fritidsnämnden överlämnade ansvaret då nämnden saknade resurser att utveckla området. Kommunstyrelsen beslutade på sitt sammanträde i januari 2016 att ge Kommunledningskontoret i uppdrag att i samråd med både stadsbyggnadsnämnden och kultur- och fritidsnämnden, ta fram ett förslag som möjliggör bostäder och verksamhetsfastigheter på Vapensmeden 1.

Kultur- och fritidsnämnden har idag inget formellt ansvar för Fristadsreservatet och yttrar sig inte direkt över några av medborgarförslagets förslag utan endast allmänt utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv.

Byggnaderna har ett kulturhistoriskt värde var för sig men det är främst den väl bevarade helhetsmiljön, strukturen och den industrihistoriska bakgrunden som är av stort intresse. När Kultur- och fritidsnämnden ansvarade för byggnaderna fanns flera förslag och försök att starta verksamhet t ex fristadsmuseum, verkstäder för (konst-)hantverkare, byggnadsantikvarisk verksamhet, café, byggnadshytta. Det var dock inte möjligt att utveckla området. Ett hinder för att kunna etablera verksamhet är avsaknaden av moderna faciliteter så som toalett, avlopp och ordentlig uppvärmning. Det skulle krävas betydande investeringar för upprustning som inte ryms i nuvarande budget för att nämnden skulle kunna bedriva verksamhet i området.

Det är viktigt att det kulturhistoriska perspektivet tas i beaktande under en kommande utredning om framtida användning. Kultur- och fritidsnämnden kommer delta via förvaltningen i arbetet med framtida utveckling av området enligt beslutet på Kommunstyrelsens sammanträde 26 januari 2016.

Då det finns ett uppdrag hos kommunledningskontoret att ta fram ett förslag på framtida utveckling av området anser Kultur- och fritidsnämnden att medborgarförslagen ska anses besvarade.

KULTUR- OCH FRITIDSFÖRVALTNINGEN

Eva Königsson
Förvaltningschef

Mattias Berglund
Utredare

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen